

Köt. 2. §

1. Milyen juttatások illetik meg az önkéntest?

A Köt. hatályba lépésével lehetővé tette az önkénteseket alkalmazó szervezetek számára az **önkéntes tevékenységgel kapcsolatban felmerülő költségtérítések jogszerű kifizetését**, valamint az önkéntes munka (természetesen korlátozott mértékű) anyagi elismerését, jutal-mazását.

A Köt. hatályba lépése előtt, a magyar jogszabályi környezet néhol kifejezetten hátráltatta az önkéntes munka terjedését és ezzel a még erőteljesebb társadalmi hozzájárulás kialakulását. Az önkéntesnek kellett bizonyítania a hatóság esetleges vizsgálati megállapításával szemben, hogy a tevékenysége nem az adó- és járulékfizetési kötelezettség alól kivont munkavégzés. Az önkéntes munkát végző személy eddig jellemzően törvény által elismert **szerződéses jogvi-szonyban nem állt** a szervezettel, így az önkéntes tevékenységével kapcsolatban felmerült szállás, étkezés, utazás, képzés, stb. **költségei megtérítésére sem volt jogosult**, illetve más jogvi-szony esetén azokat adó- és járulék terhelte.

Amint arról az IV. fejezetben már szó volt (Lásd 28. oldal), a törvény egy olyan új, önálló jogvi-szonyt hozott létre, amelyben az önkéntes a leglényegesebb vonatkozásokban a munkavállalóéhoz hasonló védelemben részesül, és **az önkéntes által kapott, költségtérítés jellegű juttatások adó- és járulégmentesek lettek**. Az e fejezetben leírt juttatások jelentősége, hogy legtöbbjük után nem kell az adó- és járulékterheket megfizetni, ha az önkéntes tevékenységet a törvény által szabályozott módon végzik.

A közérdekű önkéntesség **fogalmi eleme** a törvény alapján, hogy azt **ellenszolgáltatás nélkül** végzik. A törvény szerint ellenszolgáltatásnak minősül minden olyan **vagyoni előny, amelyhez az önkéntes, vagy közeli hozzátartozója az önkéntes tevékenységhez kapcsolódóan jut**. Nem várható el ugyanakkor, hogy az önkéntes a tevékenységével kapcsolatban felmerülő költségeket maga viselje. Ezeket az **önkéntes tevékenységhez szükséges** természetbeni juttatásokat, illetve a szükséges költségek megtérítését a törvény **nem minősíti ellenszolgáltatásnak**, hiszen az nem hozza jobb vagyoni helyzetbe az önkéntest, hanem csak nem engedi, hogy rosszabb anyagi helyzetbe kerüljön azért, mert önkéntes tevékenységet végez.

Az önkéntes oldalán pedig, a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szja tv.) 7. §. (1) Y. pontja szerint a **jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni** „a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény alapján az önkéntesnek nyújtott, **ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatást**”.

Mely feltételeknek kell ehhez együttesen teljesülniük?

- Az önkéntes tevékenységet végző személy a Köt. 4 §-ában meghatározott személy; Lásd 24. oldal
- Az önkéntes tevékenységet a Köt. 1. és 3. §-ában felsorolt fogadó szervezetnél végzi; Lásd 8. oldal
- Az önkéntes tevékenységet ellenszolgáltatás nélkül végzett munkaként látja el;
- Az önkéntes, a fogadó szervezettel megkötött önkéntes szerződés alapján létrejött önkéntes jogviszony alapján végzi tevékenységét;

- A fogadó szervezet a Köt. 11. §-a alapján az illetékes Minisztériumnak bejelentette az önkéntes jogviszony létrejöttének tényét.

3. Melyek az ellenszolgáltatásnak minősülő juttatások?

Ellenszolgáltatásnak minősül, így a **közérdekű önkéntes jogviszonynak nem lehet része** semmilyen vagyoni előny, amelyhez az önkéntes, vagy közeli hozzátartozója a közérdekű önkéntes tevékenységhez kapcsolódóan jut. Ilyen előny minden, az **e fejezet 3. pontjában fel-sorolt juttatásokon felüli természetbeni, vagy anyagi juttatás!**

A törvény meghatároz olyan eseteket is, amikor a látszat ellenére **nem önkéntes tevékenység történik**, így a kifizetett juttatás ellenszolgáltatásnak minősül. Közérdekű önkéntes tevékenység a fogadó szervezetnél, a Köt. 3. §-ában meghatározott tevékenységi körben ellen-szolgáltatás nélkül végzett munka, kivéve, ha

1. a személy a tevékenységet **maga, vagy közeli hozzátartozója javára** végzi (hogy ki számít közeli hozzátartozónak, arról a Ptk. 685. §-ának b) pontja rendelkezik – lásd a „Fogalomtárban”),

Példa: Az önkéntes a fogadó szervezet gépkocsijával nemcsak ebédet szállít a nyugdíjasoknak, hanem a gyermekét is elviszi az iskolába, ez már nem közérdekű önkéntes tevékenység, így az ezzel kapcsolatos üzemanyagköltség megtérítése már ellenszolgáltatásnak minősül.

2. a tevékenység **jogszabályi kötelezésen, jogerős bírósági határozaton**, illetve hatósági kötelezésen alapul,

Példa: Jogerős bírósági ítélet vonatkozhat valamely szabálysértés kapcsán, vagy bírság meg-fizetésének elmaradása esetén önkéntes munka vagy, közmunka elrendelésére. Ebben az esetben az önkéntes munka ellenértéke az államtól illeti meg, így az önkéntes tevékenységet végző személynek tevékenységéért ellenszolgáltatást ítélnék meg (pl. napi 2000 Ft), de azt pl. a bírság meg-fizetésére azonnal elvonja a hatóság.

3. a felek úgy állapodnak meg, hogy azt **más jogviszony keretében** végzik, így különösen polgári jogi jogviszonyban, társadalmi szervezet, közhasznú társaság, illetve egyház **tagjaként**, alapítvány, közalapítvány **kezelő szervének tagjaként**, **vagy egyházi személyként**.

Példa: Ha az egyesület tagja, vagy az alapítvány kurátora meghatározott önkéntes tevékenységet végez a szervezet számára, akkor a szervezet és a tag, illetve kurátor választhatnak, hogy tagként, vagy önkéntesként látja el azt a bizonyos feladatot. Például, ha az egyesület tagja önkéntesként részt vesz a kulturális fesztivál szervezésében, a kurátor önkéntesként segít a szervezetről szóló ismertető elkészítésében, és a felek e tevékenység tekintetében önkéntes szerződést kötnek, akkor az önkéntes jogviszonyt választották. Amikor azonban a tag az egyesület közgyűlésén szavaz, vagy a kurátor a jövő évi költségvetésről dönt, akkor tagi illetve kuratori (kezelő szerv tagjaként) minőségében jár el, tehát itt a felek létesítő okiratban foglalt megállapodása alapján más jogviszony áll fenn. Az ilyen esetekben kifizetett juttatás ellenszolgáltatásnak minősül.

Ellenszolgáltatásnak minősül ezen kívül számos olyan természetbeni juttatás, melyet az SzJA törvény **munkajogviszony alapján**, a munkáltató által a munkavállaló részére történő juttatás-nál tesz adómentessé. Ezek az önkéntes jogviszonyban **nem érvényesíthetők**, mivel munka-jogviszonyhoz kötődnek. Ilyen juttatás különösen:

- a munkáltató által a munkavállaló részére étkezőhelyi vendéglátás, munkahelyi étkezés, közétkeztetés nyújtása révén juttatott bevételnek (illetve az erre jogosító utalványnak) a 9000 Ft-ot meg nem haladó része, vagy a készétel vásárlására jogosító utalvány 4500 Ft-ot meg nem haladó része,
- a munkáltató által a munkavállaló magánszemélynek adott munkaruházati termék,
- a munkáltató által a munkavállaló részére, gyermeke részére nyújtott iskolakezdési támogatás 19000 Ft összeghatárig,
- a munkáltató által a nevére szóló számlával megvásárolt, a munkavállalónak ingyenesen, vagy kedvezményesen juttatott, kizárólag a munkavállaló helyi utazására szolgáló bérlet formájában megszerzett bevétel.

4. Melyek az ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatások?

Az ellenszolgáltatásnak nem minősülő, tehát **a közérdekű önkéntesnek adó- és járulékméniesen kifizethető** juttatások között a Köt. egy sor olyan juttatást sorol fel, amelyek az önkéntes tevékenység velejárójaként felmerülő költségeket hivatottak fedezni, illetve amelyek az önkéntesség minimális anyagi elismerését jelentik. Ezek igénybevételeinek (a j. pontban fel-sorolt „Egyéb juttatások” kivételével) a Köt.-ben meghatározott feltételei vannak.

Az adó- és járulékméniesen kifizethető juttatások igénybevételeinek együttes feltételei:

- az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenysége ellátása érdekében merülnek fel;
- nem haladják meg az egyéb jogszabályokban előírt adómentes értékhatárt, illetve a szokásos piaci áron kerültek beszerzésre;
- a termék- és szolgáltatás-beszerzésekkel kapcsolatos számlákat a fogadó szervezet nevére és címére állították ki;
- a költségek minden esetben csak bizonylat alapján számolhatóak el.

A **külföldön végzett** közérdekű önkéntes tevékenység, illetve a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező **nem magyar állampolgár által végzett** közérdekű önkéntes tevékenység esetén, **egy külföldi**, nem magyarországi székhelyű szervezet az ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatások biztosítását a fogadó szervezettel megkötött szerződésben **átvállalhatja**. Ebben az esetben a fogadó szervezet és a nem magyarországi székhelyű szervezet az ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatások biztosításáért egyetemlegesen felel (tehát az önkéntes bármelyiktől követelheti a megállapodott juttatások teljes összegét – lásd a „Fogalomtárban”).

a. Munkaruházat, védőfelszerelés és -anyag

Az önkéntesnek adott, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges munkaruházat, védőfelszerelés és anyag.

Ebben a juttatásban részesülhetnek pl. kórházakban (egészségügyi ruházat, köpeny, maszk), árvízvédelemben (csizma, esőköpeny), vagy általában a szabadban, terepen (sapka, védőital) közérdekű önkéntes tevékenységet végző önkéntesek. Ilyen lehet továbbá az egyenruha, vagy a fellépőruha, vagy az építkezéseken kapott sisak, védőruha is.

b. Utazás, szállás, étkezés

A közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásnak, szállásnak, étkezésnek az önkéntes részére történő biztosítása, illetve ezek bizonylattal igazolt költségének az önkéntes részére történő megtérítése.

Szállás:

- Amennyiben a fogadó szervezet az önkéntes részére közérdekű önkéntes tevékenysége ellátása érdekében lakást bérel, úgy ez a juttatás adómentes az önkéntes számára, azon-ban a bérbeadó köteles megfizetni a forrásadót, illetve bevételként elszámolni a bérleti díj összegét.
- Amennyiben az önkéntes helyi lakos (lakhely szerinti helyen végzi az önkéntes tevékenységet), úgy a szállás biztosítása nem tekinthető az önkéntes tevékenység elvégzéséhez szükséges feltételnek.

Utazás:

- Az önkéntes tevékenységet végző magánszemély részére, kizárólag az önkéntes tevékenység ellátásával kapcsolatban felmerülő utazás költsége téríthető meg.
- Adómentes például azoknak a **menetjegyeknek a költsége**, melyet egy **nyilvántartás alapján** kizárólag az **önkéntes tevékenységgel kapcsolatban használt fel** (pl. az önkéntes kijár nyugdíjasok lakására gondozásra).
- Ha a szervezet indokolni tudja, hogy a helyi bérlet vásárlása gazdaságosabb, mint az eseti menetjegyek beszerzése – például az önkéntesnek minden nap utaznia kell az idős emberhez – úgy a **bérlet is** adómentesen nyújtható a közérdekű önkéntes tevékenységhez.

Saját személygépkocsi használata:

- A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja. tv.) kiküldetési rendelvevényre vonatkozó szabályai megfelelő alkalmazásával – az önkéntes részére kiküldetési rendelvevény alapján a saját személygépkocsi fogadó szervezet érdekében történő használatára tekintettel kifizetett azon összeg, amely nem haladja meg a saját személygépkocsi munkáltató érdekében történő használatára tekintettel bizonylat nélkül elszámolható költségtérítésként kifizethető összegének [Szja. tv. 3. számú melléklet II. Igazolás nélkül elszámolható költségek fejezete 6. pont] nagyságát,
- **Az adómentesen kifizethető összeg:** a kiküldő szervezet által a magánszemélynek a saját személygépkocsi használata miatt kiküldetési rendelvevény alapján, a megtett km-távolság szerinti üzemanyag-fogyasztási norma és legfeljebb az APEH által vonatkozó időszakra közzétett üzemanyagár alapján kiszámított összeg, valamint 9 Ft/km általános személygépkocsi normaköltség együttes összege. Fontos tudnivaló, hogy 2006. január 1-től az APEH havonta teszi közzé a hivatalos üzemanyagárakat! (korábban ez negyedévente történt).

Példa: A magánszemély Budapestről Nyíregyházára utazik saját gépjárművével, hogy a fogadó szervezet által gyűjtött használt ruhákat a nyíregyházi idősök otthonába leszállítsa. Az alábbi összeg fizethető ki számára adómentesen:

Budapest–Nyíregyháza–Budapest útvonalra 2₃240 km = 480 km megtett útra Üzemanyag fogyasztás 1,6 Opel Astra gépjármű esetén 8,5 liter/100 km (Magyar Közlöny)
Hivatalosan közzétett üzemanyagár a tárgyhónapban 95 oktánszámú benzínre 235 Ft/liter
480 km (megtett út)/100₃8,5 liter (fogyasztási norma) = 40,8 liter (teljes fogyasztás)
Üzemanyaggal számított fogyasztás költsége: 40,8₃235 Ft = 9588 Ft
480 km-re 9 forint/km általános normaköltség: 480₃9 = 4320 Ft
Összesen kifizethető: 9588 Ft + 4320 Ft = 13908 Ft

c. Védőoltás, szűrővizsgálat és más betegségmegelőző szolgáltatás

Az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenység biztonságos ellátása érdekében biztosított védőoltás, szűrővizsgálat és más betegségmegelőző szolgáltatás.

Védőoltás és szűrővizsgálat szükségessége általában **külföldön (harmadik világ országaiban) végzett közérdekű önkéntes tevékenység** kapcsán, továbbá **veszélyeztetett környezetben** (pl. kórházban, állatmenhelyen, stb.) végzett munka érdekében merül fel.

Betegségmegelőző szolgáltatás lehet például rendszeres fizikai megterhelést jelentő, közérdekű önkéntes tevékenység (pl. segélyszállítmányok rakodása, környezetrendezés) esetén a fizikai karbantartás (pl. gyógymasszór) költsége.

Az egészségpénztárba fizetett díj azonban nem számítható betegségmegelőző szolgáltatásnak, mert ez a szolgáltatás az adott önkéntes tevékenység természetére tekintettel jár az önkéntesnek, nem általános betegségmegelőzőként.

d. Iskolarendszeren kívüli képzés költsége

Az önkéntes részére biztosított – a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges – iskolarendszeren kívüli képzés költségei. A képzés nem kell, hogy akkreditált legyen.

Ilyen költség lehet pld. a szociális intézményben, egészségügyi intézményben történő önkéntes tevékenység ellátásához szükséges tanfolyam költségének a megfizetése, vagy a mentőszervezet önkéntesének a men-tőbúvároknak szervezett tanfolyamon történő részvételi költsége is.

Az önkéntes számára nem nyújtható adómentesen olyan képzési szolgáltatás, mely nem közvetlenül a közérdekű önkéntes tevékenysége kapcsán merül fel.

e. Állat élelmezésének, ellátásának, képzésének biztosítása

Az önkéntes tulajdonában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges állat élelmezésének, ellátásának, képzésének biztosítása, illetve ezek bizonylattal igazolt költségének az önkéntes részére történő megtérítése.

Ilyen juttatás lehet például a mentőkutya, a vakvezető kutya, vagy a lovasterápián alkalmazott lovak ellátásának és képzésének biztosítása.

f. Eszköz működtetéséhez szükséges feltételek biztosítása

Az önkéntes tulajdonában, vagy használatában álló eszköz – közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében történő – működtetéséhez szükséges feltételeknek az önkéntes részére történő biztosítása, illetve ezek bizonylattal igazolt **költségének megtérítése**.

Ilyen költségek lehetnek például az önkéntes használatában lévő személygépkocsi, adóvevő, fényképezőgép, számítógép stb. fenntartásának, karbantartásának költségei.

Amennyiben a **szervezet tulajdonában lévő mobiltelefont** használja az önkéntes, úgy az alábbiak érvényesülnek: A közérdekű önkéntes tevékenység érdekében felmerülő hívásokat (tehát a kifizetőt terhelő kiadásokat) el kell különíteni, ez alapján meg kell határozni a magán-használat arányát. Ezt a részt, tehát a **magáncélú beszélgetések ellenértékét az önkéntesnek meg kell térítenie**. Ha ez nem történik meg, akkor az önkéntes valójában ellenszolgáltatásban részesült, így nem is jöhetett létre a közérdekű önkéntes jogviszony. Ez esetben minden juttatás adóköteles lesz. (A telefonhasználatra vonatkozóan, amennyiben a magánszemély nem téríti meg a magáncélú használat értékét, úgy a magáncélú használat után 54% adót kell fizetni. Ha nem határozzák meg a magánhasználat arányát, akkor a kifizetőt terhelő kiadás 20%-a számít adóköteles bevételnek (1995. évi CXVII törvény 69. § (1) m) pont, (4) és (12) bekezdések.)

g. Élet-, egészség- és baleset-biztosítás, felelősségbiztosítás, illetve azok díja

Az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenység során bekövetkező halála, testisérülése, egészségkárosodása esetére kötött élet-, egészség- és baleset-biztosítás, illetve annak díja, valamint az önkéntes által okozott kár megtérítésére kötött felelősségbiztosítás, illetve annak díja.

h. Napidíj

Az önkéntesnek külföldön végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén, illetve a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár által végzett közérdekű tevékenység esetén adott napidíj, ha annak egy hónapra számított összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkor havi összegének húsz százalékát, amely 2006-ban 12500 Ft/hónap.

2006-ban tehát egy hónapra mindösszesen 12500 Ft napidíj fizethető ki adómentesen. A minimálbér azonban évente változik, így ez az összeg is minden évben más lesz.

Több fogadó szervezettel önkéntes jogviszonyban álló személy, ugyanarra az időszakra, **csak egy fogadó szervezettől kaphat napidíjat**, és erről köteles értesíteni a többi fogadó szervezetet.

i. Jutalom

Az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenységéért nyújtott jutalom is adómentes, feltéve, hogy annak éves összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkor havi összegének húsz százalékát.

A jutalom **adómentes értékhatára 2006-ban 12500 Ft/év**, mely adható készpénzben és természetben (könyvutalvány, könyv, stb.) is. Amennyiben ennél magasabb összegű jutalmat kap az önkéntes, akkor ellenszolgáltatásban részesül, így nem vonatkozhat rá a Köt., nem jön létre közérdekű önkéntes jogviszony. Ez esetben minden juttatás adóköteles lesz.

j. Egyéb juttatások

A fentiekén kívül vannak még olyan juttatások, amelyeket az SzJA törvény jogviszonytól függetlenül adómentesnek minősít, így az önkéntesek számára is nyújthatóak. Az SzJA törvény 1. sz. melléklete, a természetbeni juttatások között nevesít olyan juttatásokat, melyek az önkéntes tevékenységet végző személyek részére is nyújthatóak adómentesen, s melyekre A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény nem tér ki.

A kifizető által a **magánszemélynek** (kifizetőnként) **legfeljebb évi három alkalommal** adott **termék, szolgáltatás**, illetve **ezeke szülő utalvány** értékéből alkalmanként az adóév első napján érvényes **havi minimálbér 10%-át** (jelenleg 6250 Ft) meg nem haladó rész adómentes.

Ez azt jelenti, hogy az önkéntes munkáját „elismerhetjük” még évi 3 alkalommal, alkalmanként az érvényes minimálbér 10%-át meg nem haladó értékű utalvánnyal is.

4. Önkéntesek biztosítási jogviszonya

a. Baleseti egészségügyi szolgáltatás

Az önkéntes tevékenység biztosítási jogviszonyt nem eredményez, azonban **baleseti egészségügyi szolgáltatásra jogosult, aki a Köt. alapján közérdekű önkéntes tevékenységet végez** (a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 15. §-ának (2) bekezdése f) pont).

Az önkéntes tehát minden esetben jogosult a baleseti egészségügyi szolgáltatásra. Ez azt jelenti, hogy ha az önkéntes tevékenység végzése közben baleset éri („üzemi baleset”), akkor a társadalombiztosítás 100%-osan fedezi, megtéríti a baleseti ellátás és a gyógyítás költségeit. Ehhez a következő lépések megtétele szükséges:

- a fogadó szervezetnek a baleset megtörténtét munkabaleseti, vagy üzemi baleseti **jegyzőkönyvben** rögzítenie kell;
- a jegyzőkönyv alapján a balesetet **be kell jelenteni** a baleseti táppénz megállapítására jogosult szervnél (ez lehet a kifizetőhely vagy a megyei egészségügyi biztosi pénztár), amely határozatot hoz arról, hogy a baleset társadalombiztosítási szempontból is üzemi balesetnek minősül;
- a baleseti egészségügyi szolgáltatás kizárólag e **határozat** alapján vehető igénybe.

Ha a szolgáltatás igénybevétele idején még nincsen jogerős határozat, akkor a sérültek a költségek ráeső részét (a törvény szerint a biztosítottat terhelő részét), azaz a térítési díjat meg kell fizetnie. Az üzemi baleset jogerős határozati megállapítását követően a **biztosítottnak**

kérelmeznie kell az általa kifizetett összeg megtérítését. Ezt a lakhelye szerint illetékes megyei egészségügyi biztosi pénztárnál kérelmezheti, amely soron kívül megtéríti az igazolt összeget.

A kérelemhez csatolni kell:

- a kezelőorvos igazolását az üzemi balesettel összefüggésben rendelt ellátásokról,
- a gyógyszerterár, vagy gyógyászati segédeszközt kiszolgáltató igazolását a térítési díj összegéről,
- a baleset üzemiségét elismerő határozatot.

Mindezekre tekintettel, célszerű a költségeket igazoló számlákat megőrizni.

Tbj. 15. § (2) Baleseti egészségügyi szolgáltatásra jogosult, aki
a) nevelési-oktatási és felsőoktatási intézmény, iskola, iskolarendszeren kívüli oktatásban gyakorlati képzésben részesülő tanulója, hallgatója, ide nem értve a külföldi állampolgárt,
b) szocioterápiás intézetben gyógykezelt elmebeteg, illetőleg szenvedélybeteg,
c) őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, elzárásra utalt, szabadságvesztés büntetést töltő személy (a továbbiakban: fogvatartott),
d) közcélú munkát végez, különösen, aki életmentés, baleset-, illetőleg katasztrófa-elhárítás, vagy véradás során szenved balesetet, vagy egészségkárosodást,
e) közérdekű munkát végez,
f) külön törvény alapján közérdekű önkéntes tevékenységet végez.

b. A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultság

A biztosítási jogviszony meghatározásához vizsgálni kell az önkéntes egyéb jogviszonyból származó biztosítási jogosultságait, valamint a jogszabályi kötelezettségekből eredő előírásokat.

A társadalombiztosítási ellátások igénybevétele nem jár alanyi jogon, ezt a jogosultságot a társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettség teljesítése alapozza meg. A törvény (A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. Törvény, továbbiakban Tbj. 5. §. d) pont) a biztosítottakon kívül, a társadalombiztosítás egyes ellátásaira jogosultságot nyújt bizonyos személyeknek, akik nem biztosítottak, s így nem vehetnek igénybe a társadalombiztosítás szolgáltatásait (pl. akik állás-keresési támogatásban részesülnek). E személyek körébe azonban nem tartozik bele a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy.

Azok az önkéntesek tehát, akik nem rendelkeznek olyan egyéb jogviszonnyal, melynek alapján társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettség keletkezik, továbbá nem tartoznak a Tbj. 5. §. d) pont szerinti kedvezményezett személyek közé, nem lesznek jogosultak a társadalombiztosítási ellátások igénybevételére.

A közérdekű önkéntes tevékenységet végző magánszemélyek többsége azonban rendelkezik olyan jogviszonnyal – munkajogviszony, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozói, megbízási szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jellegű jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy, vagy

gyermekgondozási díjon illetve segélyen élő személy, valamint álláskereső személy –, mely alapján a társadalombiztosítás valamennyi ellátására jogosultságot szerezhet.

Tbj. 2. § (3) A biztosítottak egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevételére való jogosultságát a társadalombiztosításban való részvételi kötelezettségük, illetve – törvényben meghatározott ellátások kivételével – társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségük teljesítése alapozza meg. A pénzbeli társadalombiztosítási ellátások, – ha törvény kivételt nem tesz – a biztosított járulékfizetésének alapjául szolgáló jövedelmével arányosak.

A Tbj. 5. §. d) pont szerint biztosítottnak minősül az álláskereső támogatásban részesülő személy, továbbá az ellátások igénybevételének időtartamára az a személy, akinek az álláskereső járadék, munkanélküli járadék, vállalkozói járadék folyósítását terhességi-gyer-mekági segély, gyermekgondozási díj, vagy gyermekgondozási segély igénybevétele miatt szüneteltetik. E paragrafus g) pontja szerint biztosított a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozói, megbízási szerződés alapján, egyéni vállalkozó-nak nem minősülő vállalkozási jellegű jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy – a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével – amennyiben az e tevékenységből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér havi összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét.

c. Szolgálati idő

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 37. §-a szól arról, mi számíthat szolgálati időnek.

A szolgálati idő: A Tbj.-ben biztosítottnak minősülő személy biztosítással járó jogviszonyának 1997. december 31. napját követő időtartama szolgálati időnek számít, ha erre az időszakra az **előírt nyugdíjjárulékot megfizették.**

Az önkéntes ellenszolgáltatás nélkül végzi tevékenységét, a fogadó szervezet nem fizet számára jövedelmet, emiatt nyugdíjjárulék fizetési kötelezettsége sem keletkezik, ami pedig a szolgálati idő előfeltétele lenne. **Ezért a közérdekű önkéntes tevékenység időtartama, a nyugdíjszámításnál nem számít bele a szolgálati időbe.**

d. Felelősségbiztosítás

Az egészségügyi jogszabályok és a szociális jogszabályok bizonyos körben előírják a szolgáltató, illetve fenntartója számára, hogy az ellátás biztonsága érdekében a tevékenységére felelősség-biztosítási szerződést kössön. Az a fogadó szervezet, amely **jogszabály alapján köteles** az általa nyújtott szolgáltatás során okozott kár megtérítésére **felelősségbiztosítási szerződést kötni**, önkéntest akkor foglalkoztathat, ha a felelősségbiztosítási szerződés **kiterjed az önkéntes által okozott kár megtérítésére is.**

Ahol ezt ágazati jogszabály nem teszi kötelezővé, ott csak akkor kötelező az önkéntes által okozott kár megtérítésére felelősségbiztosítási szerződést kötni, ha **az önkéntes nem az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam polgára**, vagy annak családtagja, és nem menekült, menedékes, letelepedett, vagy bevándorolt [ld. Köt. 4. § (4) bekezdése].

A 2004/114/EK Irányelv többek között meghatározza, hogy a tagállamok milyen feltételekkel adhatnak tartózkodási engedélyt az Európai Gazdasági Térségen kívülről érkezők számára, ha azok önkéntes tevékenység végzése céljából érkeznek a tagállam területére. A vonatkozó 11. cikkely szerint az önkéntes tevékenységre **minden esetben felelősségbiztosítási szerződést kell kötni, és biztosítani kell az egészségügyi szolgáltatások fedezetét** is. A törvény ennek megfelelően többletfeltételeket állapít meg a harmadik államból érkező önkéntesekre. (Lásd még IX. Fejezet 2. cím, 66. oldal)

A fogadó szervezet **akkor is köthet felelősségbiztosítást**, ha egyébként jogszabály nem írja neki elő kötelezően. Érdemes minden alkalommal az elvégzendő önkéntes tevékenység jellegét, kockázatát mérlegelve dönteni erről. Szinte bármely biztosító társaságnál köthető felelősség-biztosítás, fontos azonban minden részletet átbeszélni és több ajánlatot kérni, mert a díjak között nagy eltérések lehetnek.

Példa: Néhány példa arra, amikor érdemes felelősségbiztosítást kötni, még ha nem is kötelező: amikor sok önkéntes dolgozik, akik fizikai munkát végeznek és így nagyobb az esély a károkozásra (pl. építési munkáknál); amikor eleve magasabb kockázati helyzetben vannak (pl. kórházak-ban, börtönökben); amikor nagyobb értékű tárgyakkal dolgoznak, amelyek sérülése esetén a kártérítés megerterhelné a szervezet kasszáját (pl. múzeumban, régészeti ásatáson).

5. Ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatások számviteli elszámolása

a. Egyéni vállalkozónál tevékenykedő önkéntes juttatásainak elszámolása

A Köt. alapján természetes személy egyéni vállalkozó is foglalkoztathat önkéntest, ha ő a fogadó intézmény fenntartója (például egy óvoda fenntartója). (Lásd II. Fejezet 3.a. pont.) Ha az önkéntes ilymódon egyéni vállalkozónál tevékenykedik, a vállalkozó a fenti juttatásokra kifizetett összegeket költségeként elszámolhatja.

Szja. tv. 11. számú mellékletének I. Jellemzően előforduló költségek fejezete 29. pont „Költségeként elszámolható kiadások különösen a következők... 29. az önkéntest foglalkoztató egyéni vállalkozó által az önkéntesnek nyújtott, a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény alapján ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatás, ha az önkéntest az egyéni vállalkozó gazdasági-vállalkozási tevékenysége érdekében foglalkoztatta.”

b. Társasági adó alanyak minősülő szervezetnél tevékenykedő önkéntes juttatásainak elszámolása

A közhasznú szervezet a közérdekű önkéntes tevékenységet végző magánszemélynek nyújtott **juttatásokat egyéb személyi jellegű kifizetésként** számolja el. A Köt. szerint, ha az önkéntes valamilyen juttatásban részesül, akkor kötelező írásbeli szerződést kötni vele (Lásd még IV. fejezet 2.cím, 28. oldal). Ez a szerződés szolgál a juttatások kifizetésének alapjául és a számviteli dokumentáció része lesz, tehát meg kell őrizni.

A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 3. számú mellékletének B) fejezete 7. pont

„...a vállalkozási tevékenység érdekében felmerült költségnek, ráfordításnak minősül különösen: 7. az adózó által a vele önkéntes jogviszonyban álló magánszemély részére személyi jellegű egyéb kifizetesként elszámolt összeg, ha az önkéntest az adózó gazdasági-vállalkozási tevékenysége érdekében foglalkoztatta;”

Gyakran Ismételt Kérdések

A juttatásokkal kapcsolatos költség számlák kinek a nevére szóljanak?

A számlákat, kiküldetési rendelvevényeket stb. a fogadó szervezet nevére és címére kell kiállítani.

A jutalom összegét arányosítva kell-e meghatározni a szerződés időtartamával, ha az rövidebb, mint egy naptári év?

Nem, a jutalom éves összege nem haladhatja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkor havi összegének húsz százalékát, de ez független az önkéntes jogviszony napjainak számától, azaz időtartamától. Bármilyen rövid ideig tartó önkéntességet is lehet a maximum összeggel jutalmazni, de bármilyen hosszú ideig is tart, évente csak ugyanaz a maximum összeg adható.

Az önkéntes éves adóbevallásában fel kell-e tüntetni az ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatások összegét?

Nem. Mivel a közérdekű önkéntes tevékenységet végző magánszemélynek nyújtott, ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatás adómentes, így a jövedelem kiszámításánál nem kell azokat figyelembe venni, és az adóbevallásban nem kell ezeket az összegeket szerepeltetni.

Milyen nagyságrendben számolható el az önkéntesnek nyújtott juttatások között étkezési költség, szállás és utazási költség? Van-e összeghatár?

Nincs felső összeghatár. Mind az étkezés, szállás és utazás költségeinél alapvető szempont, hogy azok a közérdekű önkéntes tevékenység végzésével kapcsolatban merüljenek fel, ahhoz szükségesek legyenek. A törvény indokolása szerint, a juttatás akkor tekinthető „szükségesnek”, ha nélküle nem, vagy csak nagy nehézségek árán lehetne elvégezni a tevékenységet. Ezt a tényt a fogadó szervezetnek hitelt érdemlően bizonyítani szükséges egy esetleges ellenőrzés során. A költségek elfogadható mértékét a szokásos piaci árak határozzák meg, valamint az önkéntes tevékenység által indokolt igények.

Ez alól kivétel a személygépkocsi használata, mely esetben az SZJA törvény által előírt összeghatárig adható a juttatás (I. 3/b pont).

A jutalmat lehet-e készpénzben nyújtani, vagy kizárólag természetbeni juttatás (vagy utalvány) formájában?

A jutalom mind készpénzben, mind utalványban adómentesen adható a törvény által előírt értékhatárig (lásd 3/i. pont).

Milyen bizonylattal igazolható a szállásköltség, ha saját táborban szállásolom el az ön-kéntest, tehát nincsen róla számlám?

A szervezet saját táborában történő elszállásolás természetbeni hozzájárulás, önmagával szemben nem számol el számlát a szervezet. Ez a szervezet saját, nem pénzübeni hozzájárulása a tevékenységhez.

Kiskorúaknak jár-e juttatás és ki veheti fel?

Természetesen kiskorúaknak is jár juttatás, ha közérdekű önkéntes tevékenységet látnak el. Ha pénzeszközlől van szó, ők maguk felvehetik a juttatást, ha szolgáltatásról (szállás, étkezés, stb.) akkor egyébként is ők a kedvezményezettek.

Szabadnapok alatt járnak-e a juttatások?

A juttatások a közérdekű önkéntes tevékenység végzése során nyújthatók, tehát amikor ellátja az önkéntes a feladatát. Munkajogi értelemben vett szabadnapról így nem beszélhetünk. Adómentesen étkezés, utazási költség azokra a napokra adható, amikor önkénteskedik; ha szállását folyamatosan biztosítani szükséges, akkor nyilván azt a „szabadnapon” is igénybe veszi, vagy erre az időre a hazautazását kell biztosítani. (Ezt a gazdaságossági szempontok és a Felek közötti megállapodás határozza meg.) Munkaruha, védőfelszerelés, stb. legtovább a szerződés időtartamára adható, az önkéntes jogviszony megszűnésével le kell adni azokat.

Az önkéntes törvény alapján lehet-e telefonhasználat költségét úgy megtéríteni, hogy a mobil telefon feltöltő kártyás?

Igen, lehet, amennyiben az önkéntes tevékenység ellátásához szükséges a telefonhasználat, illetve a kártyavásárlás. A törvény nem rendelkezik arról, hogy a telefon esetében az előfizetéses, vagy feltöltő kártyás legyen, így bármelyik lehet. A Köt. még azt sem követeli meg, hogy ez az eszköz az önkéntes tulajdonában álljon, elég, ha a használatában van. Figyelembe kell venni azonban, hogy ha a kártyával magáncélú hívásokat is bonyolított az önkéntes, akkor a magánhasználat költségét a szervezet részére meg kell térítenie. (Lásd fent, VII. fejezet 3.f. pont.)

Keletkezhet-e önkéntes jogviszonya és adható-e adómentesen költségtérítés olyan személynek, aki ugyanabban az évben bizonyos feladatokat megbízási díjjal lát el (maga-sabb díjazásért)?

A Köt. nem zárja ki, hogy ugyanazon személy egyszer díjazással, máskor önkéntesen dolgozzék a szervezet számára. A törvény csak azt zárja ki, hogy a szervezet a munkavállalóját, vagy más, ellenérték fejében foglalkoztatott személyt egyidőben ugyanolyan munkakörben önkéntesként is foglalkoztassa. (Bővebb magyarázatért lásd III. fejezet 2. pont) Ha tehát a szervezet valakivel korábban munkavállalói, vagy megbízotti jogviszonyban volt, de ez megszűnt, akkor az illető önkéntesként való foglalkoztatásának semmi akadálya. Ugyanígy, aki önkénteskedik a szervezetnél, az később lehet munkavállaló, vagy köthet megbízási szerződést. Sőt, a munkavállaló, vagy a megbízott, más jellegű, munkakörébe nem tartozó munkát a munkaviszony vagy megbízotti jogviszony fennállása alatt is végezhet önkéntesként. Mindez egy éven belül is megtörténhet.

Például ha a szervezet díjazás ellenében megbíz egy szakértőt, hogy írjon egy fejezetet a kiadványába, és emellett ugyanez a szakértő közérdekű önkéntesként részt vesz a szervezet egy rendezvényén, akkor a rendezvényen való részvétel költségeit a megbízástól függetlenül a Köt. alapján a szervezet megtérítheti.

